

Posudek oponenta na dizertační práci

JUDr. Jiří Kapras: „Mimořádné vládnutí v českém ústavním kontextu“

Dizertační práce předložená JUDr. Jiřím Kaprasem svým rozsahem i formou splňuje požadavky stanovené Pravidly pro organizaci studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Pokud se jedná o obsahovou stránku, práce je věnována tématu z právního hlediska zajímavému a stále aktuálnímu. Zpracování zvoleného tématu považuji za přínosné a užitečné. Autor pracuje s velkým množstvím literatury. Především se ale v práci projevuje znalost zpracovávaného tématu z praktického hlediska, díky čemuž je práce vysoce přínosná pro čtenáře.

Předložená dizertační práce má logickou strukturu, je psána srozumitelně a čtivě. Autor věnuje patřičnou pozornost teorii, ale současně realisticky upozorňuje na to, že v případě zpracovávaného tématu neexistuje jednoznačná teoretická shoda na určitém univerzálním modelu řešení a do značné míře záleží na tradicích, zvyklostech, kultuře a struktuře společnosti v té které zemi. Což s sebou přirozeně nese také specifické problémy. Autor také nezastírá, že v popisované problematice se do značné míře uplatňují řešení *ad hoc* v závislosti na problému, který se v té které společnosti aktuálně objeví a zda existuje nebo neexistuje na jedné straně společenská poptávka a/nebo společenská síla vedoucí k jeho řešení.

K práci mám některé drobné připomínky pro zamyšlení autora a eventuálnímu zapracování pro případné publikování předložené práce.

Nejsem si jist, zda je koncepčně správné otázku střetu zájmů spojovat s koncepcí obranyschopné demokracie. Mám za to, že tento koncept by měl být využíván velmi zdrženlivě, jak v podstatě vznikl, tedy především na otázky politického extrémismu. Rozšiřování jeho využívání do dalších společenských oblastí a využívání v případě dalších společenských jevů je dle mého názoru kontraproduktivní, protože vede k vyhocení diskuze a společenské atmosféry. Ve stručnosti řečeno, použití tohoto konceptu z oponenta nebo například vlivného člověka nakonec dělá nepřítele či ohrožovatele demokracie. Autor práce si je tohoto problému vědom a obecně je ve svých soudech zdrženlivý. K úvaze ale dávám, zda je pro oblast problematiky střetu zájmů vůbec vhodné s konceptem obranyschopné demokracie pracovat. Je totiž jen přirozené, že politika vlivné lidi přitahuje a mnohdy i vtahuje. Abychom se však drželi čistě právní roviny, potom ústavní pořádek České republiky zaručuje každému občanovi jak právo ucházet se o veřejné funkce a v případě úspěchu je i vykonávat, tak i právo vlastnit majetek. Současně ústavní pořádek nepočítá s možností, že by občan mohl být nucen k tomu, aby si vybral, které z daných práv a zejména zde jmenovaných práv bude využívat a kterého se vzdá. Ostatně je otázka, bylo by to vůbec v otevřené demokratické svobodné společnosti legitimní? A může to splnit účel? Vzhledem k tomu, že autor je spojen s praxí a současně je praktický člověk, nelze opomenout otázku, zda příliš přísná úprava

nepovede spíše k tomu, že vlivní lidé zůstanou skutečně jen u vlivu, ale nebudou se ucházet otevřeně o mocenskou funkci? Důsledkem je v takových případech zcela svobodné uplatňování svého vlivu.

Dále mám za to, že autor by mohl být přísnější v otázce vhodnosti přípustnosti kumulace veřejných funkcí, typicky členů parlamentu v samosprávě, včetně ale také různých stupňů samosprávy. Jednou věcí je systémový střet zájmů, do kterého se tito funkcionáři často dostávají, což autor správně popisuje. Druhou věcí, která by si ale zasloužila pozornost, je otázka, zda opravdu lze vykonávat všechny kumulované funkce tak, jak se má? Jejich nositelé, a zdaleka nejde jen o kumulace platů, především veřejnosti dávají najevo, že se jedná o sinekury. Což má, dle mého názoru, dlouhodobě devastující vliv v oblasti důvěry v politiku a politiky ze strany veřejnosti. Stejně tak pokud jde o smysl existence některých státních orgánů. Byť připouštím, že tento důsledek není otázkou střetu zájmů. Nicméně nástroje vylučování střetu zájmů v tomto případě mohou pomoci. V této oblasti mám za to, že by autor mohl být kritičtější, respektive i této rovině problému věnovat větší pozornost.

Tolik mé návrhy k úvaze autora pro další práci nad zvoleným tématem.

V průběhu obhajoby by autor mohl v obecné rovině shrnout, zda Česká republika podle jeho názoru patří spíše k zemím, které se problém střetu zájmů spíše snaží systémově řešit nebo nikoliv a jak si v tomto směru stojí ve srovnání s jinými zeměmi Evropy.

Práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.

Připravil: Doc. JUDr. Jan Kudrna, Ph.D.

Praha, 7. září 2023.